

COVID-19 transformuje politiku Európskej únie. Jej príchod sa zhodoval s prvými mesiacmi novej Európskej komisie a uvrhol členské krajiny do zdravotnej, sociálnej a hospodárskej krízy.

Dohoda z júla 2020 o rozpočte 1,1 bilióna EUR a úsilí o oživenie vo výške 750 miliárd EUR znamenala významný krok, kapacita EÚ na zvládanie mimoriadnych situácií v oblasti zdravia je teraz na programe dňa a bezprecedentný plán porušujúci zavedené normy riadenia sa usiluje **uľahčiť sociálny, digitálny a zelený prechod**. Ń

Výziev je však stále dosť: spolupráca v oblasti obrany sa musí pretransformovať do maximálnej kapacity, pozícia Európy uprostred rastúcej veľkej mocenskej konkurencie zostáva nevyriešená, jej inštitúcie musia brániť demokraciu tvárou v tvár silnejúcemu populizmu a migrácia si vyžaduje komplexnejší prístup. Pretože svet čelí svojej prvej skutočne globálnej kríze 21. storočia, EÚ je špičkovým laboratóriom pre inovatívne reakcie v oblasti riadenia.

Tento briefing je založený na názoroch odborníkov zo siete expertov Svetového ekonomického fóra a je zostavený v spolupráci so školami Alexander Stubb, Fabrizio Tassinari, Georgios Papakonstantinou a Jonas Brendebach - riaditeľ, výkonný riaditeľ, profesor a výskumný pracovník - na škole nadnárodného riadenia Európskeho univerzitného inštitútu.

Boj proti hybridným hrozbám

Zatiaľ čo bezpečnosť v Európe a okolo nej zostáva nestála, EÚ musí ešte pretransformovať svoje ambície na kapacitu

Vďaka dezinformačným kampaniam a kybernetickým útokom, nelegálnym anexiám a humanitárnym krízam je pojem európskeho kontinentu, ktorý je úplne v mieri, čoraz prázdnejší. To platí vo vnútri Európskej únie a NATO, inštitúcií rozdelených medzi staré a nové nezhody medzi členmi, týkajúce sa všetkého, od myšlienky „*strategickej autonómie*“ po výdavky na obranu. Je to alarmujúcejšie aj to na širšej európskej periférii, z Ukrajiny, Turecka a Líbye sa Európa nachádza v oblúku rastúcej nestability.

Od prijatia svojej globálnej stratégie v roku 2016 podnikla EÚ a jej členské štáty kroky na posilnenie spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky. Očakáva sa, že Európska komisia, ktorú v súčasnosti vedie Ursula von der Leyen, ktorá je bývalou nemeckou ministerkou obrany, bude presadzovať iniciatívy, ako je stála štruktúrovaná spolupráca, Európsky obranný fond a Európsky mierový nástroj. Cieľom týchto iniciatív je prehĺbiť spoluprácu medzi členskými štátmi, rozšíriť vojenské kapacity, posilniť európsku základňu priemyselnej obrany a zabezpečiť ďalšie rozpočtové zdroje.

Boj proti hybridným hrozbám

EÚ si však musí ešte vyvinúť kapacitu na to, aby sa stala globálnym bezpečnostným hráčom na rovnakej úrovni ako čoraz asertívnejšia Čína, izolovanejšie USA a oživujúce sa Rusko. Doznievajúca transatlantická roztržka v NATO sa môže po budúcich prezidentských voľbách v USA zmierniť, aj keď rozdiely okolo výdavkov na obranu budú pravdepodobne pretrvávať.

Kríza COVID-19 priniesla ďalšiu vrstvu zložitosti, pretože odhalila potrebu EÚ rozšíriť svoju bezpečnostnú perspektívu tak, aby zahŕňala napríklad strategické dodávateľské reťazce a kontrolu blokovania v oblasti verejného zdravia. Obranné kapacity EÚ a strategická autonómia napriek tomu, že je nakoniec definovaná zostávajú dôležitým prostriedkom pre multilaterálnu bezpečnosť. Či už je to prostredníctvom väčšej spolupráce v rámci NATO alebo s Organizáciou Spojených národov a bez ohľadu na to, či USA vedie vláda Trumpa alebo Bidena, v prvej polovici roku 2021 bude potrebné, aby Európa vystupňovala svoju hru, aby sa stala dôveryhodným hlasom pre efektívny bezpečnostný a obranný multilateralizmus a pomôcť zabezpečiť jeho pripravenosť konať.

Riadenie zdravotnej pohotovosti

COVID-19 otestoval schopnosť inštitúcií EÚ reagovať na rozsiahlu krízu verejného zdravia

Európska únia bola pandémiou COVID-19 tvrdo zasiahnutá. Podľa existujúcich zmlúv majú členské štáty výlučnú právomoc nad domácimi systémami zdravotníctva, ale spoločná právomoc nad opatreniami v oblasti verejného zdravia sa uplatňuje na celú populáciu EÚ. Silná a pretrvávajúca väzba na zásadu subsidiarity (ktorá určuje, že by rozhodnutia mali prijímať najmenej centralizované orgány, pokiaľ je to možné) spôsobila, že členské štáty reagovali na pandémiu nekoordinovane a pomaly. Vírus navyše zasiahol prostredie, kde sa po rokoch reforiem znížila kapacita vnútroštátnych systémov zdravotníctva, aby boli „štíhlejšie“ v záujme udržania verejných financií čo viedlo k menšiemu počtu nemocničných lôžok a kratším pobytom. Aj keď sú členské štáty zmluvnými stranami Medzinárodných zdravotných predpisov Svetovej zdravotníckej organizácie, samotná EÚ nie je, postupy pre spoluprácu a zodpovednosť za podávanie správ medzi EÚ, jej členskými štátmi a WHO nie sú úplne vyriešené.

A inštitucionalizácia služieb zdravotnej politiky v inštitúciách EÚ a najmä v Európskej komisii je v ranom štádiu. Výsledkom je, že EÚ bola kritizovaná za zvládanie krízy, najmä na jej začiatku.

Riadenie zdravotnej pohotovosti

EÚ však nie je úplne neozbrojená. Predchádzajúce krízy ju viedli k vytvoreniu neformálnejších a regionálne širších orgánov a postupov, najmä Výboru pre zdravotnú bezpečnosť najvyššej európskej platformy pre koordináciu v prípade mimoriadnych udalostí v oblasti verejného zdravia. Okrem mobilizácie finančných prostriedkov bola jeho reakcia na koronavírus trojaká. Po prvé, obmedziť šírenie, ktoré uzavrelo vonkajšie hranice a umožnilo členským štátom uzavrieť ich vnútorné hranice, a zároveň sledovať vývoj prostredníctvom Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb.

Po druhé, snaží sa zabezpečiť poskytovanie a distribúciu lekárskeho vybavenia stimuláciou domácej výroby, reguláciou vývozu kľúčových dodávok a aktiváciou spoločných mechanizmov verejného obstarávania pri zabezpečení spoločnej strategickej rezervy prostredníctvom mechanizmu civilnej ochrany EÚ. Nakoniec podporuje výskum súvisiaci s liečbou a vakcínami pridelovaním finančných prostriedkov výskumným inštitúciám, začínajúcim podnikom a malým firmám a hostením spoločnej dátovej platformy. Kríza COVID-19 však odhalila medzery v súčasnej inštitucionálnej schopnosti EÚ čeliť rozsiahlej nadnárodnej kríze verejného zdravia. Po oneskorenej počiatkovej reakcii môžu následné opatrenia viesť k trvalejším inštitucionálnym opatreniam, ktoré pomôžu uľahčiť núdzové riadenie, koordináciu a ochranu.

Podnecovanie hospodárskej obnovy

Program COVID-19 uvrhol EÚ do hlbokoj hospodárskej krízy a vyvolal nebývalý plán obnovy

Európska únia čelí najväčšiemu hospodárskemu poklesu od roku 1929. Obmedzenia sociálneho kontaktu utlmili obchodné aktivity ovplyvnením výdavkov spotrebiteľov, priemyselnej výroby, investícií, obchodu a kapitálových tokov a narušením dodávateľských reťazcov. Podľa odhadu Európskej komisie sa ekonomika EÚ v roku 2020 zníži najmenej o 8,3%, namiesto toho, aby pred pandémiou rástla o 1,5%. Očakáva sa, že zatiaľ vzrastie miera nezamestnanosti zo 6,7% v roku 2019 na najmenej 9% v roku 2020. Všetky členské krajiny zmiernili obmedzenia po rozsiahlom blokovaní, ale obnovenie hospodárskej činnosti bez vakcíny vyžaduje politicky náročné kompromisy medzi rastom a bezpečnosť.

Averzia k riziku a zraniteľnosť voči vírusu sa líšia medzi demografickými skupinami a postupný vznik blokády mal distribučné následky. Členské štáty EÚ investovali do posilnenia svojich systémov zdravotnej starostlivosti a schopnosti vystopovať a izolovať; technické špecifikácie dohodnuté s Európskou komisiou by mali zabezpečiť bezpečnú výmenu informácií medzi národnými sledovacími aplikáciami. Národné vlády prijali niekoľko domácich fiškálnych stimulačných opatrení na potlačenie poklesu spotrebiteľského dopytu a prerušenia ponuky a na potlačenie rastúcej nezamestnanosti.

Podnecovanie hospodárskej obnovy

V dôsledku týchto opatrení sa očakáva nárast celkového verejného deficitu v EÚ z 0,6% HDP v roku 2019 na približne 8,5% v roku 2020 predtým pravdepodobne poklesne späť na približne 3,5% v roku 2021. Európska centrálna banka včasné kroky na uvoľnenie ponuky peňazí a zabezpečenie dostatočnej likvidity do ekonomiky. Okrem toho sa Európska rada na návrh Európskej komisie v júli 2020 dohodla na prelomovom fonde na zotavenie vo výške 750 miliárd EUR, ktorý sa bude nazývať ozdravný fond s názvom 750 miliárd EUR, s cieľom pomôcť najviac zasiahnutým členským štátom pri obnove a obnove bez nadmerného nadmerného dlhu. „*Nová generácia EÚ*“, ktorá umožňuje komisii požičiavať si priamo na otvorených trhoch a distribuovať granty a pôžičky.

Spolu s dlhodobým rozpočtom EÚ viac ako 1 bilión EUR na roky 2021 - 27 majú tieto finančné nástroje za cieľ zabrániť ďalším hospodárskym rozdielom medzi členskými štátmi a „*lepšie sa postaviť späť*“ prostredníctvom investícií do zelenej, digitálnej, sociálnej a inej oblasti odolná EÚ. Dlhodobý rozpočet, ktorý môže Európsky parlament schváliť do konca roku 2020, predstavuje okrem bezprecedentného úsilia o ozdravenie vrátane emisie dlhodobého dlhu Komisiou aj veľké kroky vpred pre správu ekonomických záležitostí EÚ.

Situácia v oblasti európskej demokracie

Populizmus, úpadok právneho štátu a COVID-19 pokročili v neliberálnej forme demokracie

Základné hodnoty a demokratické princípy, ktoré sú základom Európskej únie, sú pod silným tlakom. Napríklad právny štát, ktorý je zakotvený v článku 2 Zmluvy o Európskej únii, bol ohrozený vo viacerých európskych krajinách. Zatiaľ čo vo veci Poľska a Maďarska sa už začalo konanie podľa článku 7, pozorovatelia tiež zaznamenali znepokojivé trendy v Bulharsku a Rumunsku. Doterajšie reakcie EÚ ukazujú, že je potrebné urobiť viac pre zabezpečenie vlády zákona v celom bloku. Populistické útoky na základné prvky európskeho projektu pokračujú rýchlym tempom. Otázka, ako najlepšie uchrániť európsky projekt pred týmito útokmi volených zástupcov, poukazuje na ťažkosti pri reforme viacvrstvovej demokratickej budovy EÚ. Referendum o brexite a následná kľukatá sága o dokončení rozvodu odradili ostatných euroskeptikov od nasledovania londýnskej cesty. Euroskepticizmus však zostáva hlboko zakorenený v niekoľkých častiach EÚ spolu s klesajúcou dôverou verejnosti v demokratické inštitúcie.

Situácia v oblasti európskej demokracie

Pandémia COVID-19 iba vyvinula ďalší tlak na parlamenty a ďalšie piliere európskej demokracie. Blokovacie opatrenia určené na potlačenie šírenia choroby tiež zasahovali do kľúčových práv, ako sú sloboda protestu a sloboda pohybu, a zároveň bránili fungovaniu zákonodarných orgánov iba malá časť zhromaždení využívala alternatívne digitálne postupy ako prostriedok práca okolo pravidiel o dištancovaní sa od spoločnosti. Štáty pohotovostných a cestovných karanténnych zoznamov boli v celej EÚ deklarované a podrobne rozpísané všeobecne nekoordinovane a výstredne a vnímaná krehkosť a pomalosť demokratických inštitúcií tvárou v tvár pandémie posilnila príbeh, že autoritatívne režimy môžu byť lepšie vybavené na konfrontáciu krízy;

Nasledovali znepokojivé výpadky moci, najmä v Maďarsku. Výnimky spojené s COVID-19 a populistické a autoritárske spodné prúdy, ktoré mu predchádzali, preto posilnili dôvod pre neliberálnu demokraciu. Aby sme zabránili utajenej konsolidácii liliberalizmu, keď sa vrátíme k novému normálu, je nevyhnutná väčšia bdelosť aj väčšia podpora európskych inštitúcií.

Riadenie migrácie do EÚ

COVID-19 podčiarkol a prehĺbil nedostatky, ktoré existovali pred pandémiou

EÚ a jej členské štáty do značnej miery formovali dynamiku globálnej migrácie aktívnym vytváraním alebo eliminovaním dôvodov, aby sa tam ľudia sťahovali. COVID-19 spochybnil prístup EÚ na intraeurópskej, mimoeurópskej a globálnej úrovni. Pandémia napríklad závažne spochybnila voľný pohyb ľudí vo vnútri bloku.

Dominujúci efekt jednostranných uzáverov hraníc, ktorý si vyžiadala naliehavosť situácie, komplikoval koordináciu opatrení na úrovni EÚ. Európska komisia neskôr iniciatívu rýchlo obnovila, najmä pokiaľ ide o postupnosť fázy znovuoživenia a pokiaľ ide o riadenie cestovania cez vonkajšie hranice EÚ, čo má potenciálne dôsledky pre všetky členské štáty schengenského priestoru. Prízrak utečeneckej krízy v roku 2015 zostáva hmatateľný v celej Európe, najmä vo vzťahu k Turecku. Aj keď pandémia nastala, turecká vláda pohrozila opätovným odstúpením od dohody z roku 2016, na ktorej sa dohodla s Bruselom a ktorá obmedzuje príviv nelegálnych migrantov, ktorí sa snažia dostať do EÚ cez túto krajinu.

Riadenie migrácie do EÚ

Vedúci predstavitelia EÚ nedokázali prísť s presvedčivou odpoveďou na konfrontačný postoj Ankary k otázke, ktorá v blízkej budúcnosti pravdepodobne zostane v migračnej politike EÚ boľavým miestom. Očakáva sa, že Európska komisia ohlási nový pakt o migrácii a azyle, aby bola produktívna, mala by predznamenať posun v spôsobe, akým EÚ a jej členské štáty riešia migráciu, presadzovaním prístupu „*celej vlády*“, ktorý sa zaoberá susednými problémami, ako je riešenie konfliktov, obchod, zamestnanosť a životné prostredie do úvahy. Jednou z najmenej rozvinutých oblastí spolupráce EÚ je naďalej vytváranie spôsobov legálneho prisťahovalectva na podporu hospodárskeho rastu a boj proti účinkom starnutia Európy. Keďže sa 5% populácie narodilo v nečlenskom štáte a ďalšie 3% sa narodili v inom členskom štáte, ako je ten, v ktorom majú v súčasnosti bydlisko, problém nie je v počtoch. EÚ však naďalej podlieha silne spolitizovanému diskurzu, ktorý obklopuje migráciu a svet bude naďalej vnímať to, čo sa stane v EÚ, ako predchodca budúcich globálnych trendov.

Digitálna EÚ

Uprostred tvrdej konkurencie prebiehajú snahy o zmenu polohy Európy ako digitálneho lídra

Kríza COVID-19 zdôraznila ústrednú úlohu digitálnej revolúcie pre európske spoločnosti a pre hospodárstvo Európskej únie. S rastúcim rozmachom telepráce, digitálnej zábavy a elektronického obchodu a celkového prechodu na digitálne technológie sa zrýchľuje a zvyšuje dopyt po novej infraštruktúre. Európske technologické spoločnosti a platformy sa snažia posilniť svoje pozície na globálnych trhoch. Začínajú však zo slabej pozície, keďže v Európe existuje len málo svetových digitálnych spoločností. Technické spoločnosti sú cieľmi pre tvorcov hospodárskej súťaže a daňových politik, pretože digitálne služby a elektronický obchod sú výzvou pre tradičné metódy určovania rozsahu trhov a meraní škôd.

Fragmentácia trhu EÚ spolu s relatívne averznou reguláciou z neho robí menej pohostinné prostredie ako USA alebo Čína. Oživila sa tak reč o menovaní strategických spoločností pre digitálnu infraštruktúru, čo tiež odráža obavy z prenikania amerických a čínskych spoločností na európske trhy. V tejto súvislosti je dôležité nariadenie EÚ o skríningu zahraničných investícií a jeho súbor nástrojov pre 5G kybernetickú bezpečnosť. Kľúčové budú aj naďalej daňové otázky spojené s prítomnosťou amerických technologických nadnárodných spoločností, ako je zrejmé z rozhodnutia Európskeho súdneho dvora z júla 2020 o írskych daňových zákonoch spoločnosti Apple.

Digitálna EÚ

Vo februári 2020 Európska komisia predstavila svoju stratégiu „*Shaping Europe's Digital Future*“, ktorej cieľom je zmeniť pozíciu Európy ako digitálneho lídra prostredníctvom sledovania kľúčových cieľov týkajúcich sa technológií v priebehu nasledujúcich piatich rokov pri súčasnom zachovaní základných európskych hodnôt: demokracia, spravodlivosť a inkluzívnosť. Plán predstavuje charakteristický prístup EÚ k údajom, umelej inteligencii a regulácii platforiem. Počíta sa tiež so širokou škálou legislatívnych a nelegislatívnych opatrení a obsahuje nový zákon o digitálnych službách na posilnenie jednotného trhu s digitálnymi službami. EÚ naďalej aktívne reguluje spôsobom, ktorý stanovuje globálne štandardy, a to nielen v oblasti ochrany súkromia a údajov - všeobecné nariadenie o ochrane údajov implementované v roku 2018 vytvorilo základ pre ochranu práv občanov EÚ online a stalo sa tiež širšie prijaté mimo Európy. Po schválení smernice o autorskom práve na jednotnom digitálnom trhu v roku 2019 čelia členské štáty EÚ výzve integrovať túto smernicu do vnútroštátneho práva.

Nadnárodné toky údajov boli navyše ovplyvnené rozhodnutím Európskeho súdneho dvora, ktorým sa ruší dohoda o ochrane súkromia medzi EÚ a USA.

Umožnenie ekologického prechodu EÚ

Blok má ambiciózne klimatické ciele, ale ešte musí rozhodnúť, ktoré politiky je potrebné posilniť

Európska komisia označila zelený prechod ako jeden z dvoch hlavných strategických cieľov Európskej únie (popri digitálnom rozvoji) a túto ambíciu pretavila do „*Európskej zelenej dohody*“. Za týmto účelom sa bude Komisia snažiť dosiahnuť dohodu s členskými štátmi EÚ o záväzku bloku k klimatickej neutralite (žiadne nové čisté emisie uhlíka vytvorené človekom) do roku 2050 a k oveľa vyššiemu cieľu zníženia skleníkových plynov do roku 2030 - až o 55% oproti úrovniam z roku 1990. To by bol veľký pokrok v porovnaní so súčasným prísľubom EÚ podľa Parížskej dohody o zmene podnebia, ktorým je zníženie emisií o 40% do roku 2030. Aby EÚ splnila svoje ambiciózne ciele v oblasti klímy, musí sa rozhodnúť, ktoré politiky posilniť.

Jednou z týchto politík bude jej systém obchodovania s emisiami, vlajkový nástroj v oblasti klímy, ktorý má zabezpečiť nákladovo efektívne znižovanie emisií. Európske spoločnosti preto môžu očakávať vyššiu cenu uhlíka. Bude tiež potrebné sprísniť rôzne klimatické ciele pre každý členský štát EÚ s emisiami vylúčenými z obchodného systému čo si bude vyžadovať sprísnenie vnútroštátnych a európskych politík spôsobmi, ktoré majú dopad na dopravu, budovy a malé podniky.

Umožnenie ekologického prechodu EÚ

Mechanizmus úpravy uhlíkových hraníc (ktorý by mohol vyžadovať, aby zahraničné spoločnosti nakupovali uhlíkové kredity na hraniciach a aby sa selektívne zdaňovali niektoré uhlíkovo náročné dovozy) bol označený ako jeden z potenciálnych prostriedkov na zabezpečenie účinnosti politík v oblasti zmeny podnebia a zabránenie úniku uhlíka. Podrobnosti o takom mechanizme však ešte nie sú k dispozícii. V budúcich programoch financovania EÚ bude existovať značné množstvo „zelenosti“ a „lepšieho budovania“ s dôrazom na výskum a inovácie, priemyselnú transformáciu, investície do verejných statkov (napríklad digitálnej a energetickej infraštruktúry) a na „spravodlivý prechod“ pre pracovníkov na nízkouhlíkové hospodárstvo.

Veľa z toho vyťaží vyššie sumy kapitálových výdavkov prostredníctvom Európskej investičnej banky, ktorá sa v súčasnosti považuje za „klimatickú banku“ EÚ. Popri nových definíciách investícií, ktoré sa kvalifikujú ako „zelené“, dôjde aj k silnej tendencii k udržateľnosti. Vyhlásenou ambíciou je, aby prechod Európy na nízkouhlíkové technológie a výrobky stimuloval investície, inovácie a zamestnanosť. Know-how EÚ sa potom môže exportovať do celého sveta a pridaná hodnota z nízkouhlíkového priestoru by sa mohla stať novým motorom rastu v Európe.

Geopolitické zúčtovanie EÚ

„Geopolitická“ Európska komisia musí dať Európe pozíciu na návrat k veľkej mocenskej konkurencii

Geopolitika 21. storočia sa naďalej formuje presunom moci a vplyvu do Ázie. Angažované a izolacionistické USA a čoraz asertívnejšia a nacionalistická Čína súperia o vplyv v oblasti všetkého, od štandardizujúcich predpisov až po obchod a infraštruktúru či už fyzickú alebo virtuálnu. Medzitým sa samozvaná „geopolitická“ Európska komisia zameriava na to, aby sa Európska únia stala strategickým hráčom schopným presadzovať svoje záujmy jedným hlasom ambíciou, ktorá je v rozpore s existujúcimi politikami a postupmi EÚ a čelí významným výzvam.

COVID-19 odhalil ťažkosti aj príležitosti na umiestnenie Európy medzi USA a Čínou. EÚ sa zatiaľ darilo relatívne dobre, najmä vďaka odpovediam založeným na vede a skutočnej vôli nadviazať spoluprácu a solidaritu. Na podporu svojich geopolitických snáh bude EÚ potrebovať strategické partnerstvo s Čínou, ktoré bude chrániť európsku infraštruktúru a zároveň bude chrániť ľudské práva. V závislosti na budúcom obyvateľovi Bieleho domu bude musieť byť Brusel buď štandardným nositeľom úbytku liberálnych hodnôt, alebo pomôcť napraviť plné transatlantické partnerstvo.

Geopolitické zúčtovanie EÚ

Jedným zo spôsobov, ktoré si EÚ zvolila na podporu svojich geopolitických vyhládok, je zameranie sa na jej partnerstvo s Afrikou. Jej „*Stratégia s Afrikou*“ napreduje v hospodárskej, politickej a bezpečnostnej spolupráci spolu s prehlbujúcim sa politickým spojenectvom v neposlednom rade znamenala vyváženie rastúceho čínskeho vplyvu na africký kontinent. Vo svojom bezprostrednom susedstve, najmä na západnom Balkáne, vo východnej Európe a v severnej Afrike, musí geopolitická EÚ poskytnúť presvedčivejšie odpovede na otázky, ako najlepšie zabrániť rastúcej nestabilite. Pokiaľ ide napríklad o Turecko, blok potrebuje spoločnú stratégiu, ktorá by poskytla rámec pre spoluprácu v oblasti bezpečnosti a migrácie a zároveň by sa mala zaoberať čoraz problematickejšou regionálnou pozíciou Turecka. Pozornosť si vyžaduje aj „*druhý svet*“ rozvíjajúcich sa mocností v Latinskej Amerike a južnej Ázii.

V prostredí, kde sa zdá, že sa mocenská politika a transakčné myslenie uchytli, musí byť Európa naďalej zástancom multilateralizmu a slúžiť ako laboratórium a globálny predchodca nadnárodného riadenia.